www.iisg.nl/grootveld/

ELSEVIERS WEEKBLAD

ZATERDAG 1 AUGUSTUS 1964 – N.V. UITGEVERSMAATSCHAPPIJ „BONAVENTURA"

AMSTERDAM

„Het loopt met Amsterdam, gelijk gij hoort, ten ende", heeft Vondel vader Gozewijn in de mond gelegd, en die zin staat terecht nog altijd in de Gijsbrecht. Maar de laatste jaren begint het in de hoofdstad te gisten: de sekten, happenings, manifesten en artistieke twisten lijken een kans te schappen voor een nieuwe opstand van de geest.

MAGISCH

Heel Nederland weet intussen wel dat in de hoofdstad vreemde dingen aan de gang zijn, en de lezer heeft recht op informatie daaromtrent. De gegevens die hier volgen, zijn uit de eerste hand, niets is van horen zeggen. Alleen was het niet mogelijk de feiten tot één, van punt tot punt voortgaand verslag samen te voegen; zo lang de uitkomst der gebeurtenissen voor ieder nog een raadsel is, moet de verslaggever zich houden

DOOR WIM ZAAL

aan een opsomming. U krijgt hier dus niet een groot artikel aangeboden, maar een serie losse signalementen over instellingen en mensen die soms geen enkel rechtstreeks contact met elkaar hebben. Dat zij hier in elkaars gezelschap verschijnen haudt dus geen enkel oordeel over hun ernst en betekenis in.

CENTRUM

Jasper Grootveld, als Zwarte Piet gesanterfeit door Aad Veldhoen (rotaprent)

mystiek genootschap

In juli 1964 worden, op bescheiden schaal, pamfletten verspreid van het Mystiek Genootschap van het Gebroken Kruis aan de Hartenstraat in Amsterdam. „Ons genootschap, een mystieke groepering, geleid door in de eeuwige Geloofsmysteriën van onze Heilige Heer Jezus Christus Ingewijden, haalt de brokken van de mensvaalt dezer... aarde en voegt ze opnieuw samen... In het Amsterdam van 1964 geschiedt opnieuw, wat u kunt lezen in Lucas 3, 1-20. Wéér staat een Johannes de Doper in de woestijn van duivels ongeloof te prediken en verkondigt de Wederkomst des Heren. Deze nieuwe Johannes ben ik. Ik bewijs mijn Zending door de vele charismata (d.w.z. wondergaven van de Heilige Geest) die dagelijks door mij aan U getoond worden".

De schrijver is G. J. Zwertbroek, vóór de oorlog bekend als mede-oprichter van de VARA, secretaris van het NVV, naaste medewerker van mannen als Wibaut en Vliegen. De rooms-katholieke geestelijkheid wilde geen onderzoek naar zijn wondergaven instellen en spande zelfs tegen hem samen, maar „één enkele Priester, namelijk Vader Serapion van de Oosters Orthodoxe Katholieke Kerk (van de Syro-Chaldeeuwse successie)... aanvaardde mij voor wat ik nu eenmaal ben", en tezamen met vader Serapion opende Gerardus Zwertbroek een kloosterlijke met kapel.

Commentaar van een katholieke parochiegeestelijke die in het pamflet wordt aangevallen: „Wij kennen deze man wel, zoals de hele buurt hem kent: een zonderling. Hij schrijft brieven aan alle denkbare kerkelijke functionarissen tot de kardinaal toe. Dat zeis best zijn, als hij in de kerk niet hardop ging zingen en de mensen niet lastig viel. Wanneer iemand kuchte of schuifelde, gaf meneer Zwertbroek een donderpreek weg. Wij hebben hem de toegang tot de kerk moeten ontzeggen; toen hij eens uit de kerk verwijderd werd, is daarbij helaas zijn jekker gescheurd".

Bij het wederhoor zei de heer Zwertbroek: „Aan de geestelijkheid van die kerk heb ik zeven ef acht brieven gestuurd, maar nooit hebben ze geantwoord. En mijn jekker willen ze ook niet vergoeden. De pastoor heeft mij aan één stuk door beledigd; ach, ze praten op het Concilie wel lief over visionaire en charismatische leken, maar als er een in de buurt is, vervolgen ze hem. Ontzag is het. Maar al mijn grieven aan de Amsterdamse clerus, de bisschop en de kardinaal worden nu gepubliceerd, eerst in het Nederlands en dan in het Duits. Het wordt een bundel van zevenzijg of tachtig bezwaren die de Amsterdamse geestelijkheid tot de rijsé van de wereld maakt. Als het boek uit is, ga ik danken en zingen voor het huis van de pastoors".

mars-cultus

Hier heb ik een ongedateerd stencil, zonder plaatsnaam. Er staat alleen op „Kosten dezes twintig cent" waaruit ik afleid dat het niet uit de hemel is komen vallen. Ik citeer een vraaggesprek met een Amerikaanse boer die door een vliegende schotel naar de maan, Mars en Venus was gebracht (en teruggebezorgd).

Vraag: Zijn ruimtemensen net zo gekleed als wij?
Antwoord: Ja.

V. Spreken zij goed Engels?
A. Ja, zeer goed.

V. Had u een fototoestel gereed, die eerste keer, in afwachting dat u een vliegende schotel zou zien?
A. Nee, ik lees alleen een landbouwblad en daarin staat niets over vliegende schotels. Ik wist er dus niets van af.

V. Kwamen de Marsmannen loodrecht naar beneden landen of onder een hoek?
A. Recht naar beneden. Daarbij ging een klein boompje omver.

V. Wisten uw buren dat u van de aarde weg was?
A. Nee, ik had geen reden om hun dat te vertellen. Ik liet mijn pony vrij op mijn weide... en ik nam mijn hond mee op reis. Hij moest echter eerst goed gewassen worden.

V. Is men op Mars op de hoogte van onze verloren continenten Lemurië en Atlantis?
A. Ja, wij spraken daarover: zij weten er alles van.

V. Is de planeet Mars rood?
A. Niet bepaald, ze is zeer kleurrijk, maar niet rood.

V. Hoe zijn daar de toiletten?
A. Nagenoeg als bij ons.

In een bericht uit Mars (sector zes) las ik, dat de bewoners van de planeet Garouche het leven op aarde hadden willen vernietigen door de dampkring van de aarde op te lichten. „Wij Marsmannen beletten hun echter deze plannen ten uitvoer te brengen. Deze operatie kostte ons heel veel moeite en het verlies van enige levens, want velen van Mars offerden zich op om de Aarde te redden. Ik verzoek de mensen op Aarde, die de beschaving hebben die bij het menselijk leven past, dit te beseffen en te waarderen. Werkt u daarom in zodanige richting dat de verliezen van Mars niet vergeefs gebracht zijn!"

postorder-kunst

Voorjaar 1964 verschijnt een catalogus van het „European Mail Order House", een postorderbedrijf voor kunst in Amsterdam. De aanbieding vermeldt onder meer:

— *Optique moderne. Collection de lunettes.*
— *EXIT. EN. ENTRANCE, music on tape (twee dollar).*
— *Suitcase or trunk, packed, ready for traveling (vijfentwintig dollar).*
— *Colored rocks.*
— *Gray rocks.*
— *Even numbered rocks.*
— *Odd numbered rocks.*
— *Rocks marked by their weight in kilograms.*
— *Rocks marked by their weight in pounds (alles in dozen, van vier tot twintig kilo).*
— *Dirty water (kleine flesjes 50 dollarcent; literflessen vier dollar, 2215-literkrukjes zes dollar).*
— *Salt (by Wim T. Schippers) drie dollar per pond.*
— *Sweat shirt (by Alison Knowles) tien dollar.*

Vraag verder inlichtingen over happenings. Nam June Paik's kleinste boek van de wereld, het grootste boek van de wereld, het zwaarste boek van de wereld, het smalste boek maar niet langste boek van de wereld (7 mm bij 50 meter), het langste boek van de wereld, moeilijkste boek van de wereld, en Fluxus-activiteiten. Tot de bekendste Fluxus-kunstenaars horen George Maciunas, Eric Andersen, Wim Schippers, Anonymus Poetson, Daniel Spoerri, Michael Horowitz (2 ×) en La Monte Young.

ik jan cremer

In een voortuitstrevende galerie aan de Amstel was een tentoonstelling ingericht van Cremer-objects onder de titel „Ik Jan Cremer". De kunstenaar had ec werken geëxposeerd als „Spijkerbroek van Jan Cremer, over canvas gespannen" á vijfhonderd gulden, wat in vergelijking met het sweatshirt van het postorderbedrijf aan de dure kant was. Veel belangstelling trok het kunstwerk Cremer-Rood, bestaande uit roodgeverfde planken waarop een roodgeverfde stoel aan een roodgeverfde tafel met roodgeverfde gevangenisketen.

Het „Polohemd van Jan Cremer" leek mij minder geslaagd.

Bij de uitgang van de tentoonstelling hing een blocnote met een ballpoint ernaast, en een bordje: „Wat is uw mening over deze expositie?" Maar de ballpoint deed het niet, zodat de ene bezoeker na de andere zinloos op het papier stond te krassen: dat waren ook een soort artistieke momenten, leek me zo.

afzonderlijke kosmos

Al werden ze reeds jaren geleden ontwikkeld, toch hebben de theorieën van enthousiges-elge- „naar en wijgeer Nicolaas Kroese nog niets van hun geldigheid verloren. Integendeel, ze worden steeds geldiger. In een Pinksterboodschap berichte Kroese de honderden die door zijn persoon en denkwijze geboeid zijn, het volgende:

„God begenadigde op 28 oktober 1948 Teilhard de Chardin, en deze mocht de volgende openbaring neerschrijven:

„Er is een afzonderlijke Kosmos van het Kwaad als deel der structuur van de Evolutie".

Dit betekent dat er geen aardse ziekten zijn maar uitsluitend Pyramidale en Pythagorese kosmische morikale dissonanties en plantenziekten. Dit betekent dat op 28 oktober 1948 de wereld werd bevrijd van het Kwaad en het Nederf, de rassenwaan en het antisemitisme, van de kanker en de honger, van het nihilisme en cynisme, van het atheisme en ongeloof.

Kankervirus-activeringsfrequentie 1,8 Herz, Bijbel 666, Rheuma 9 Herz, Ongeloof, rassenwaan, materialisme 258 — 5 Herz... Uitsluitend binnen de Pyramidale-Pythagorese laboratoria zullen wij de werkelijkheid kunnen zien en de ware natuurkunde-wetten kunnen vaststellen. De Westerse wereld moet de milieu-leer voor taal- en tuinbouw van professor Lysenko aanvullen met behulp van het Pentalpha uit de Bijbel en de Goddelijke harmonie-wetten vervat in de structuur van de Pyramide van Gizehot Cheops en met behulp van de idealfiguren en structuren van Pythagoras, Plato, Kepler, Schoenmaekers, Einstein en de Zeuster van Israël".

Aantekening: De Herz-opsommingen zijn op het eerste gezicht niet te duidelijk. Nicolaas Kroese bedoelt dat bv. de bestrijding met rassenwaan verhinderd kan worden door bepaalde hersengedeelten op speciale wijze te bestralen. Ook de naam Schoenmaekers elst toelichting; hij was een gelecrde priester die vertrig jaar geleden de Christosofie propageerde, gegrond op het beeldend wiskundig denken in tegendelen. Volgens hem kon het paradijs eenmaal op deze aarde terugkeren als de mens zich veredelde:

„Plebejers paren voort en werpen plebejers, en heel de Aarde is vol met gepeupel, gepeupel van hoge en lage rangen. Schept ons een Koningsmens, o adelmensen, een Koningsmens, wijs genoeg om 't volgste gepeupel te temmen. Baart, adelmoeders, baart een Koningsmens!".

uit melk een koe

De Lou-groepering is in de pers — en ook in de publieke belangstelling — wat op de achtergrond geraakt. De Amsterdammers menen er nu wel genoeg van te weten, al blijft het Maandblad Lou geregelde aftet vinden vanwege de pittige teksten. Over de Bijbel zegt het blad: „Door de echte profeten zijn de geschriften ontstaan. De valse profeten zijn hieraan te herkennen dat door hen geen geschriften ontstaan. Zij verkondigen dingen uit de geschriften, die door echte profeten ontstonden... ... Ik heb eens aan een Friese boer, die aan het melken was gevraagd of hij uit melk een koe kon maken. Hij keek mij meer dan verbaasd aan.

„Ja, vervolgde ik tegen hem, zo tracht men wel uit de Bijbel die gezigt van de verleden werken Gods, een God te verklijgen. Is dat dan niet net zo ahrurd, als dat men meent uit melk een koe te maken?"

„Dat is beslist niet gek, wat u daar zegt", antwoordde mij de boer, die de vergelijking goed begrepen had".

de totale mens

In mei van dit jaar trad de stichting De Totale Mens in de openbaarheid. Ze zegt in een rondschrijven:

„Wij willen dat wij onze samenleving vriendelijker en gelukkiger inrichten. Het moet toch mogelijk zijn dat iemand van ons waar ter wereld hij of zij zich ook, voor korteren of langere tijd ophoudt, zich werkelijk vrij van vrees en wantrouwen voelt?" Als dit niet mogelijk is, wat staat daar dan tegenover? Heeft het leven dan nog wel die zin, die wij eraan willen geven?"

De stichting, die los staat van politieke of religieuze groeperingen, heeft tot nog toe twee pamfletten uitgegeven, die men ontvangt als men donateur wordt: „Het storingsbewijs van de giro mogen wij stellig beschouwen als een oorkonde voor een prettig en vriendelijk verkeer... tussen mensen". De brochures hebben iets van de optimistisch wereldverbeteraarsethiek van voor de eerste wereldoorlog. De hele samenleving moet prettig en vreedzaam worden, onder meer door alle mensen ongeveer hetzelfde loon te geven. Zal de wereld dan niet eentonig worden? Nee, er zijn altijd „verrassende gebeurtenissen te over (natuurrampen, epidemieën, enz), maar prettig werkdinsnuws (sportevenementen, culturele manifestaties) zal veel hiervan goed kunnen maken".

paus clemens xv

In een Fraus dorpje woont pater Michel Collin, die van mening is dat hij op bovennatuurlijke wijze tot paus is benoemd. Hij heeft de naam Clemens XV aangenomen en publiceert zijn annalen en beschikkingen in het maandblaadje La Vérité. Sinds vorige maand verschijnt het ook in Nederland onder de titel De Waarheid. Amsterdam is ongeveer de enige stad die er belangstelling voor heeft (Vlaamse steden misschien uitgezonderd) en ik heb een vermoeden uit welke hoek die interesse komt — zekerheid heb ik echter niet.

Er zijn mensen die geloven dat de maagd Maria verschillende keren in deze stad is verschenen aan een bepaalde vrouw, onder meer in de Thomaskerk aan de Rijnstraat. Daar heeft ook een afbeelding van de „verschijning" gehangen, tot de bisschop deze devotie officieel verbood omdat hij niet in de bovennatuurlijke oorsprong van de verschijnsels geloofde. Het staat iedereen vrij daarover met de bisschop van mening te verschillen, en dat gebeurt ook. Nu heeft de verschijning in de jaren vijftig twee voorspellingen gedaan: er zou een concilie komen, en de opvolger van Pius XII zou een nieuw Mariadogma afkondigen. De eerste voorspelling kwam uit, de tweede bleef steken... tot Clemens XV verscheen, die niet van een nieuw dogma afkerig is. Voorzichtig uitgedrukt lijkt het dus denkbaar dat „aanhangers" van de verschijningen met meer dan normale belangstelling de daden van de Franse pseudo-paus volgen.

en de stad mocum

Tijdens een gesprek wijst iemand mij op een passage in het boek van Mormon, om precies te zijn het derde boek van Nephi, hoofdstuk 9 vers 7: „Ja, en de stad Onihah en haar inwoners, en de stad Mocum en haar inwoners, en de stad Jerusalem en haar inwoners heb Ik doen zinken in de diepten der aarde; en in de plaats ervan heb Ik winden doen opkomen om hun goddelooshcid en gruwelen voor Mijn aangezicht te verbergen".

Mijn gesprekgenoot (zelf Mormoon) vroeg zich af of hier de ondergang van Amsterdam voorspeld werd, Het „Mocum" weet er al op, en bovendien werd Jerusalem genoemd. En Amsterdam is het Jerusalem van het westen, dus...

rotaprenten

De 29-jarige hoogbegaafde graficus Aad Veldhoen heeft de gewone grafische technieken gelaten voor wat ze zijn, en is begonnen „rotaprenten" te maken: bladen grafiek die in onbeperkte hoeveelheden af te drukken zijn. Volgens sommigen zijn die prenten slechts reprodukties, maar hijzelf beschouwt ze als originele kunstwerken en het publiek volgt hem daarin. De prenten worden à drie gulden per stuk uitgevent door bemzelf en antirookmagiër Robert-Jasper Grootveld die ze bij liefhebbers verkoopt (ik voel me net een visboer"). Onderwerpen van Veldhoens grafiek zijn kinderen, politieagenten en geestelijken („werkelijke en geestelijke ordewakers"), stadstypen en paringen.

Het openbaar uitstallen en ten verkoop aanbieden van paringen moest natuurlijk mis gaan. Jasper Grootveld werd opgebracht en kreeg op een goede dag een oproep om voor de kantonrechter te verschijnen wegens het „aanslaan en aanbieden" van afbeeldingen van „een man en een vrouw, in ieder geval twee naakte mensen, die vleselijke gemeenschap met elkaar hebben". Die pikante omschrijving voorzag als resultaat dat de zinnelijkheid der jeugd zou worden geprikkeld.

→

Amsterdam magisch centrum

(vervolg van de vorige pagina)

Op 20 juli kwam de zaak voor. De zaal zat stampvol mensen, die onder groot gemor de gang op moesten omdat de zitting achter gesloten deuren zou geschieden. Vijf kwartier lang bleven de belangstellenden in gang en koffiekamer debatten voeren over de uitslag: ieder die iets van kunst wist, moest toegeven dat de rotaprenten in kwestie om de kunst en niet om de pornografie waren gemaakt. Bovendien waren de platen tien dagen lang op een toon-kar door Amsterdam gereden en had niemand uit het publiek zich beklaagd. Verschillende deskundigen hadden spontaan brieven gezonden om ten gunste van de prenten te pleiten, en de criminoloog prof. mr. W. H. Nagel was uit eigen beweging uit Leiden overgekomen om als getuige-deskundige voor Jasper en Veldhoen op te treden. Nagel hield in de rechtszaal een „geweldig betoog", zoals Jasper zei, en de houding van de rechter was „welwillend en levendig" geweest. In een niet erg vurig betoog had de officier van justitie drie maal vijfenzeventig gulden boete geëist en daarna was de zitting veertien dagen verdaagd.

Heel artistiek Amsterdam vraagt zich af welke getuigen de officier van justitie zal oproepen. Waar vindt hij iemand die het tegen professor Nagel kan opnemen, en is er één kunstautoriteit die de prachtige platen van Veldhoen durft afwijzen? Jasper en Veldhoen hopen dat een „grote tegenstander" de Judasrol zal spelen, maar niemand weet waar die vandaan gesleept moet worden.

De platen zijn natuurlijk beroemd geworden; de redactie van het maandblad Tirade heeft er meteen enkele afgedrukt in de nieuwe aflevering. Iemand heeft zich bovendien herinnerd dat Rembrandt ook enkele paringen heeft gemaakt („Het Ledikant" en „Het moenikje in 't koren"), overigens veel grover dan die van Velhoen; het plan bestaat om reprodukties van die Rembrandt-etsen op straat te verkopen, teken of de sacrosancte grootmeester ook de nor in moet.

Eén is niet gelukkig met dit alles: Aad Veldhoen zelf. „Ik vind die rel niet leuk. Zo komt de nadruk te liggen op een klein onderdeel van mijn werk en dat benadeelt mijn goede naam. Als je processen wilt voeren over zinneprikkelende toestanden moet je bioscoopadvertenties te pakken nemen, en niet deze eenvoudige prenten. Ik had een stel advertenties naar de rechtszaal meegenomen, maar de rechter wou niet eens kijken."

galeries

Voor drie gulden een stuk grafiek van hoge kwaliteit: dat betekent een crisis in de kunstverkoop. Grafici die tot nog toe veertig, vijftig gulden voor een houtsnede, lino of litho vroegen — en moesten vragen — zullen hun handel zien verlopen. Zij hebben de keuze mee te doen, waar Aad Veldhoen geen bezwaar tegen heeft, òf het rotaprenten-plan uit alle macht tegen te werken. Op het ogenblik is de stemming nog wantrouwend — en niet alleen jegens Veldhoen. Enkele tientallen kunstenaars in Amsterdam zijn fel aan het ageren tegen de „gevestigde" tentoonstellingsruimten en galeries die een uitsluitingspolitiek zouden volgen en te veel op geld bedacht zouden zijn. Voorbeeld: wil een kunstenaar in een behoorlijke zaak exposeren, dan is hij duizend gulden kwijt aan zaalhuur, affiches, uitnodigingen en openingskosten. Van de verkoopprijs moet hij dertig tot vijfendertig procent aan de eigenaar of eigenares van de galerie afstaan, en dus moet hij voor ƒ 1500 verkopen om tenminste geën geld op de expositie te hoeven toeleggen.

Vooral grafici halen dit bedrag nooit.

De enige remedie tegen die „kunstluizen" is natuurlijk dat de artiesten zelf galeries stichten, en dat geheurt ook: ongeveer iedere zes weken komt er een nieuwe expositieruimte bij. Een der meest actieve is de galerie „Uit de kunst" aan de Prinsengracht, waar de schilders, beeldhouwers en grafici hun werk tegen zeer lage prijzen aanbieden en een plezierige sfeer hebben geschapen: zelfs krijgt iedere bezoeker een kopje koffie.

Nog meer redenen tot onrust en ergernis bij de kunstenaars: de werken die zij bij tientallen en misschien bij honderden aan de gemeente Amsterdam verkopen om hun contraprestatie te ontvangen, verdwijnen vrijwel zonder uitzondering naar zolders en kelders waar ze nooit meer uitkomen. Daar werken wij niet voor, zeggen de schilders. Intussen moeten zij toezien hoe men bijvoorbeeld het trappenhuis van de Stadsschouwburg heeft volgehangen met... reprodukties van buitenlandse schilderijen t danseresjes van Degas, clowns van Rouault en andere werken die al een loopbaan als chromoplaatje achter de rug hebben. Een muurversiering van drukwerkjes in het eerste theater des lands is op zichzelf al armelijk, maar het is een blamage als het gebeurt in een representatiegebouw van een gemeente die eigenares is van zolders vol goede moderne schilderstukken.

Trouwens, de hele behandeling van de Amsterdamse kunstenaars moet op de helling: zij ageren steeds heftiger tegen de dwaze contra-prestatieregeling, en iemand die maar iets van de toestand afweet zal toegeven dat de gisting nooit zo groot geweest is als nu. Maar wat eruit zal voortkomen weet niemand. Tot dusver alleen onbehagen, lawaai en nieuwe galeries.

de raamstraat

Sinds vele jaren bestaat in Amsterdam het Centrum voor Gedachtenwisseling, dat op donderdagavonden in een zaaltje lezingen verzorgt over alle mogelijke onderwerpen: theosofie, vegetarisme, communisme, soefi-beweging, kunst, anarchisme, animalisme, spiritisme, alcoholisme, enfin noem maar op. Na de pauze kunnen de aanwezigen met de spreker van gedachten wisselen op een manier die, ook bij verschil van overtuiging, de goede trouw van de andersdenkende eerbiedigt. Het Centrum heeft niets witte-boordenachtigs en dat is door de jaren heen de oorzaak van zijn succes geweest. Geen enkel officieel gedoe heeft kunnen bereiken wat dit groepje gewone burgers deed: alle overtuigingen samenbrengen op neutraal terrein.

Maar vorig jaar werd het succes te groot. De manier waarop sommigen hun mening ten beste gaven werd aanleiding tot een „afscheiding": het Centrum vestigde zich in het Van Nispenhuis en in het vroeger gebruikte zaaltje aan de Raamstraat kwam een nieuwe „sociaal-religieuze discussiegroep" onder leiding van de „zen-christelijke anarchist" Haentjes Dekker en de schilder Gérard Esser. De discussies zijn spannend als een detective-film: het ene bewijs lokt het andere uit, ieder isme dat de wereldgeschiedenis heeft opgeleverd gaat van hand tot hand om op het eind van de avond in de prullemand te verdwijnen, en men ziet de citaten uit Calvijn, Marx en het Parool door de zaal zweven. De avonden in de Raamstraat kan men gevaarlijk, gek, revolutionair, waardevol of wijs noemen, maar in elk geval zijn ze de uiterste vorm van Willem de Zwijgers „vrijheid van conciëntie".

Sprekers uit de laatste weken: marihuana-pleitzorger Bart Huges, Simon Vinkenoog (over Simon Vinkenoog) en Aad Velhoen. Op 17 juli is de revolutie afgekondigd waarbij de Raamstraat is opgenomen in het Magisch Centrum Amsterdam.

jasper grootveld

Toen ik twee jaar geleden in EW een artikel over de anti-rookprofeet Robert-Jasper Grootveld had gemaakt, schreven enkele lezers: „Wel aardig allemaal, maar over drie maanden weet niemand meer wie die Jasper was". Ik wist dat die lezers ongelijk zouden krijgen, want wie eenmaal zoals Jasper door de tarantula-spin van de revolutie is gebeten, blijft doordansen.

„Amsterdam wordt steeds duidelijker een Magisch Centrum", zegt hij. „Het hart van het Centrum is dat beeldje van het Lieverdje op het Spui waar de Nieuwe Zijds Voorburgwal uitmondt. Dat is symbolisch, dat is magisch. Het ellendige beeldje is namelijk bekostigd en aangeboden door de sigarettendraaierij van Hunter, en geplaatst bij de straat waar alle krantenbureaus staan. De kranten zijn de lijfeigenen van het Lieverdje, ze zijn afhankelijk van de sigarettenadvertenties; of ze willen of niet, ze moeten de mensen vergif aansmeren. Het Lieverdje, de Amsterdamse jongen, is de verslaafde consument van morgen.

Er moet toch iets gebeuren in deze stad. Het kan zo niet langer. Wij moeten naar een redding uitkijken zoals de kinderen naar Sinterklaas. Die kies ik dan ook als symbool: Waar blijft Klaas? Kom Klaas! Klaas kom je nog?

Iedere zaterdagavond om twaalf uur is er 'n happening bij het Lieverdje, en zelf kom ik dan in Zwarte-Piet-kostuum. Wij delen er gratis rotaprenten van Aadje Veldhoen uit en bedrijven er de magie van Amsterdam: liederen, een anti-verslavingsoproep van mij, en meestal iets met vuur en rook, da's mooi zo midden in de nacht. Nagenoeg iedere keer wordt de bijeenkomst onderbroken door de politie, maar dat is niet belangrijk — de magie is bedreven. Het is een misverstand dat het mij uitsluitend om 't rokertje gaat; dat is alleen een symbool. De mensen moeten leren de verborgen verleiding te doorzien. Ze laten zich steeds verder de rootzooi in leiden".

Ik moet even lachen als ik op tafel een grote lucifersdoos zie, met op het etiket een molen. Robert-Jasper heeft daar zeven wieken bijgetekend, vier gingen hem niet vlug genoeg.

jasper in ernst

Ik heb mij verwonderd over de relatie die tussen Robbie-Jasper Grootveld en mij is ontstaan, en die voornamelijk op wederzijdse verbazing berust.

Hij ziet een typisch kerk-en-kapitaalmannetje met alle kenmerken van een „square", die evengoed naar hem luistert. Iemand die niet op happenings verwacht wordt, maar er toch op de eerste rij zijn das staat recht te trekken.

Van mijn kant zie ik een mens zoals ik haast nooit een ontmoet heb. Wie hem alleen bekijkt als curiosum doet hem groot onrecht: Jasper is duizendmaal echter en eerlijker dan de geklofte Ikjancremer-jongens, hij heeft onderscheidingsvermogen genoeg om de betrekkelijkheid van zichzelf en zijn acties te erkennen, hij is slagvaardig, maar op de allereerste plaats magisch. Als hij spreekt kun je naar niets anders meer luisteren; je verliest je kritische zin niet, maar die blijft uit reverentie wachten tot Jasper uitgesproken is. In zekere zin geeft hij een show weg, doch zoals alleen Callas of Piaf of Mahalia Jackson konden, en dat is minder een show dan een uiting van intens leven. Dat is zijn magie. Als bij Jasper sprake is van behaagzucht of exhibitionisme, zijn die er alleen omdat hij zijn gevoeligheid niet durft bloot geven. Hij is een groot kunstenaar, met rook als materiaal.

nieuw landschap

Op de pop-art tentoonstelling in het Stedelijk Museum hing een belangrijk werk, dat door de critici bijna niet is opgemerkt: „Landscape painting" van Jim Dine. Dat landschapsschilderij geeft precies weer hoe de stadsjeugd de natuur ziet. Het is een zeer breed doek, in zeven verticale banen verdeeld. De meest linkse is een vak geschilderde sneeuw. Het tweede vak is hemelsblauw met wolken. Dan komt een vak bruin (aarde). Vervolgens geel (zand). Dan een portie golven. Dan groen, voor de bossen, en tenslotte grijs, voor algemeen gebruik. Naast het doek een maatglas met een bodem bruine verf, een laag groen, een laag blauw, enzovoorts. Door mengen en combineren kun je dus ieder gewenst landschap krijgen.

Alleen, je wenst geen enkel landschap. Dit schilderij is het einde van de landschapskunst; niemand wil meer een landschap omdat niemand meer weet wat dat is. Wat moet de stadsjeugd met de natuur beginnen? Ze weet wel wat sneeuw is, en hemelsblauw-met-wolken is eveneens een bekend verschijnsel, maar natuur als eenheid en leven is in de stad uit het geheugen verdwenen. Dat betekent ook dat geen rust en geen stilte meer bestaat. Uit dat gegeven komt het bermtoerisme voort (een soort rudiment van de trek naar buiten, tot uitsterven gedoemd) en de helft van de neurosen.

gebonden handen

De kunstenaarsvereniging De Brug heeft vorig jaar een brief gestuurd aan zeker honderd Amsterdamse kunstenaars. Wij weten dat er kunstrecensenten zijn, schreef de vereniging, die geld vragen om een tentoonstelling te openen. Daar hechten ze dan immers hun naam aan (plus een goede recensie), en dat is een vorm van reclame. Soms lopen de gevraagde sommen in de honderden guldens. Wij willen aan die schande een einde maken door een lijst te publiceren van recensenten die deze schurkenstreken uithalen, en de bedragen zetten wij erbij. Bericht ons uw ervaringen met dat soort lieden.

Resultaat: vele telefoontjes „ik zou wel een voorbeeld kunnen noemen dat mijzelf overkomen is, maar ik durf niet, anders lig ik eruit".

De lijst kwam er niet. Maar de onrust werd er niet minder om.

afsluiting

In een artikel in De Tijd schreef Henk Suèr enkele maanden geleden: Op het Plein is Christus „geweldig in".

Dat is maar half waar. Een jonge generatie in een wereldstad kent Christus amper als godsmens, verlosser en godsdienst-stichter, meer in eerste instantie als iemand die rake dingen heeft gezegd, tegen verstarde opinies optornde, heilige huisjes intrapte, en op het eind dus uit de weg werd geruimd. Die Christus is „in". En dat is al merkwaardig genoeg. De nu broeiende geestelijke revolutie wijkt van andere revoluties af doordat ze niet uit haat, maar uit liefde voortkomt. Het verloren gewaande vuur is teruggekeerd.

Dat is het fascinerende en hoopvolle in het almaar luider bonzen van het magisch hart van een verpruttelende natie.